

Lund som examinator av MOOCs i svensk glesbygd

M. Hell, *Institutionen för Elektro- och Informationsteknologi*
S. Norrman, *Externa relationer, Uppdragsutbildning*
P. Eriksson, *Institutionen för Elektro- och Informationsteknologi*
A. Åberg, *Kommunalförbundet Akademi Norr*
A. Norberg, *Umeå universitet*
P. Ödling, *Institutionen för Elektro- och Informationsteknologi*

SAMMANFATTNING: Nätkurser, MOOCs (Massive Open Online Courses) bär löftet om att världens bästa utbildningar ska bli tillgängliga för alla, överallt. Men även om MOOCs redan skapar stort värde så har de inte revolutionerat livet i svensk glesbygd. Kommunalförbundet Akademi Norr och Lunds universitet, med Arbetsförmedlingen som aktiv partner, har sökt medel från Europeiska socialfonden och VINNOVA för att utveckla en ny utbildningsmetodik i syfte att skapa ett verktyg inom arbetsmarknads- och integrationsområdet. Personer i utsatta grupper som står långt från arbetsmarknaden ska få ökad självkänsla, ny kunskap och stärkta nätverk.

1 BEHOV OCH LÖSNING

1.1 Om MOOCs som platsberoende verktyg

MOOCs, eller Massive Open Online Courses, är egentligen inget nytt. Det är kurser som är gratis tillgängliga på Internet. Det finns en uppsjö av olika varianter baserat bl.a. på olika kombinationer av stödverktyg utöver videoinnehåll. Ofta associeras MOOCs med ett kursmaterial förmedlat genom en serie korta videonuttar stödda av olika frågeformulär, hemuppgifter och webbforum där deltagare kan utbyta tankar och erfarenheter. Lärarstöd kan finnas men oftast ligger kursmaterialet tillgängligt för självstudier, eller studier i grupp, vid egen vald tidpunkt. Materialet håller i regel mycket hög pedagogisk, teknisk och innehållsmässig kvalitet och framförs ofta av personer med någon slags kändisstatus. Det stora intresset under de senaste åren beror troligen på en rad samverkande faktorer som ungas ökande vana att inhämta information och samarbeta via nätet, kraftigt förbättrad pedagogik och nya pedagogiska verktyg, möjligheten att nå många till låg marginalkostnad, samt ett par tidiga lyckade kurser som fick väldigt många följare.

MOOCs är principiellt intressanta för utbildningsproducenter för att de lockar med en marginalkostnad som kan göras nära noll. Det stora intresset från amerikanska universitet för MOOCs baseras på en vilja att reformera det högre utbildningssystemet vars kostnader skenat under flera decennier. Det starka stödet från statsmakten antas delvis ha säkerhetspolitisk bakgrund. Det är billigare att exportera utbildning än att skicka soldater. Från individens perspektiv är det spännande att få tillgång till berömda och framstående föreläsare oavsett var man befinner sig, endast förutsatt en god bredbandsuppkoppling.

Användningen i Sverige verkar hittills främst begränsa sig till att studenter följer MOOCs parallellt till traditionella salsbaserade kurser som ett komplement till dessa, att yrkesverksamma eller allmänt nyfikna söker komplettera sin kompetens, samt som bas för någon enstaka doktorandkurs. De MOOCs som tas fram av Europeiska universitet drivs i regel av pedagogiska entusiaster som släpps fram av sina universitet i syfte att bidra till universitetets internationella profilering. Det finns ännu så länge få eller inga strategiska utbildningsagendor som siktar på ett ökat lokalt värdeskapande, någon ny folkbildningsvåg, att nå nya kundgrupper, eller liknande.

Det sökta Socialfondsprojektet som vi diskuterar här är ett experiment där pusselbitar sätts ihop på ett annorlunda sätt i ett försök att skapa nya värden, öka universitetets sociala genomslag och helt enkelt göra en god gärning för utsatta individer och samhällen.

1.2 Landsbygdskommunerna, de nyanlända och tillgången till utbildning

Kommunalförbundet Akademi Norr är bildat av 13 kommuner som tillsammans utgör ca 25% av Sveriges yta men har mindre än 1% av Sveriges befolkning. I projektet som beskrivs här ingår tio av dessa kommuner, nämligen Arjeplog, Arvidsjaur, Sorsele, Malå, Norsjö, Åsele, Vilhelmina, Dorotea, Storuman och Lycksele. Kommunerna tar emot ett stort antal nyanlända flyktingar, speciellt i förhållande till sin egen folkmängd. Det ses generellt som något positivt och är nästan en överlevnadsfråga för kommunerna. Även om avfolkningen i det närmaste har upphört eller till och med vänt så finns en stor demografisk utmaning där en stor del av befolkningen redan har eller snart kommer att nå pensionsåldern. Nyanlända engageras så snabbt det går i arbetslivet, ofta inom vård och omsorg. Dock så går ofta den första tiden för nyanlända flyktingar bort till enbart väntan och livskvaliteten blir låg under denna tid. Det sökta Socialfondsprojektet hoppas fylla detta gap med kostnadseffektiv utbildning som bidrar till integration och välmående. Lunds universitet spelar här en nyckelroll, om än med en relativt liten insats i timmar räknat.

Allmänt så är den bristande tillgången på högre utbildning en svår hämsko för landsbygden. Avståndet till närmaste högskoleort är ofta alltför stor för att kunna pendla vilket dels leder till en utflyttning av unga och dels till att redan yrkesverksamma stängs ute från praktiska möjligheter till livslångt lärande. Detta ger både en brain drain och en utarmning av det lokala näringslivet.

Även om det sökta Socialfondsprojektet riktar sig till att hjälpa nyanlända och unga arbetslösa kan kanske metodiken på sikt utvecklas till att möta även andra behov av utbildning på landsbygden. Kanske då framförallt fortbildning i ett perspektiv av livslångt lärande.

2 METODEN

Vi planerar att genomföra projektet som följer: Kommuner och Arbetsförmedling rekryterar eller utser deltagare huvudsakligen bland nyanlända invandrare och unga arbetslösa. Deltagarna erbjuds kurser som hämtar allt material från någon MOOC tillgänglig på Internet men lokalt bedrivs med studiecirkelmetodik. Vilken kurs som ska läsas väljs av deltagarna i samråd med kommunala lärcentra och Arbetsförmedlingen, men kollas av med Lunds universitet så att den faller inom universitetets examensyta. Kursen läses i de kommunala lärcentras lokaler med en kursledare från dessas personal. Lunds universitet tillhandahåller enbart examination t.ex. i form av att en examinator flyger upp till kursorten och genomför individuella, muntliga examina av deltagarna. Deltagarna får då, i bästa fall, ett kursdiplom från Lunds universitet, kanske sitt första svenska meritdokument. I universitetets system blir det en uppdragsutbildning.

Metodiken är ännu i sin linda men kommer att utvecklas vidare under projektets gång. En pilotkurs har genomförts som examinerades i Arvidsjaur i mars 2015. Av speciellt intresse för Lunds universitet blir att utveckla och kvalitetssäkra examinationen.

Projektets övergripande mål är att utveckla en metod för att kunna skapa ett hållbart, kostnadseffektivt, kvalitativt och lättillgängligt lärande som förkortar vägen till arbete, med stärkt självkänsla och tillhörighet som bieffekt. Vi vill med vårt projekt stärka de människor som av någon anledning inte "passar in" eller har tillgång till det befintliga utbildningssystemet, med hopp om att föra dessa närmare arbetsmarknaden eller traditionella utbildningssystem. Samtidigt vill vi öka det värde som Lunds universitet skapar i samhället.

2.1 Metodutveckling

Men metoden är ny och har som sin erfarenhetsbas endast en provkurs med fem deltagare vid Arvidsjaur's lärcenter examinerad av Lunds universitet i mars 2015. Osäkerheterna om hur detta bäst ska bedrivas är stora och snart skalas verksamheten upp. Hur ska det bli så bra som möjligt både för individerna och samhället?

Vi har skickat in en VINNOVA-ansökan för en påbyggnad som avser att bidra med metodutveckling till det sökta Socialfondsprojektet. Lunds universitet, Akademi Norr, Ziggy Creative Colony och ModigMinoz AB vill tillsammans komma längre i att utveckla och implementera metodiken som ska användas i det sökta Socialfondsprojektet. Med VINNOVA-projektet skulle vi precis hinna utöka grunden för hur kurserna ska ges och examineras innan Arbetsförmedlingen börjar skicka deltagare till de kommunala lärcentra. I annat fall får vi känna oss fram med uppdragsutbildning som kanske främsta modell för genomförande och examination.

2.2 Examination

Examinationen förtjänar en speciell diskussion. Förhållandena skiljer sig på många sätt från examinationen av en reguljär kurs. Examinationen ger inte några LADOK-poäng utan ger, som i de flesta uppdragsutbildningar, ett diplom eller intyg. Kursmaterialet är här någon annans och valet av kurs görs inte av Lunds universitet, även om det kollas av mot universitetet. Den största skillnaden är nog dock deltagarna. Universitetet är van vid noga utvalda studievana deltagare med starka förkunskaper. Dessa deltagare har också en medvetenhet om att de kan bli underkända och klarar i regel av detta utan att se det som ett förkrossande nederlag.

Vid examination av nyanlända där ett av syftena är att stärka deras självkänsla kan det vara svårt för en examinerare att utdela ett underkänt på en kurs. En möjlighet är förstås att använda uppdragsutbildningens examination, eller snarare brist på sådan. Efter genomgången uppdragsutbildning är det vanligt att alla deltagare får ett diplom, oavsett uppnådd inläring. Sett till meritvärde och målet att föra deltagarna närmare arbetsmarknaden får ett sådant intyg dock lägre värde. Kanske en lösning är att ha någon slags betygsskala där även de minst framgångsrika får ett intyg och de övriga får olika grader av stärkta papper.

Just examinationen och dess koppling till värdeskapandet är kanske det område där det behöver tänkas till mest. Vi ser examination som ett fullt lösbart problem men vill vi arbeta vidare med att få en så situationsanpassad, kostnadseffektiv, skalbar och säker examination som möjligt.

3 TACK

Författarna vill tacka Åsa Händel, Utbildningssamordnare vid Lärcentrum i Arvidsjaur, samt Göran Nilsson, Staffan Landström och Kristina Palo på Arbetsförmedlingen.